

VISSZHANG.

A huszadik század — Novecento — művészetéről szólva egy olasz író — Berzeviczy Albert elnöklete alatt — előadásában megállapítja azt a régi, de még mindig hangsúlyozásra szoruló igazságot, hogy az olasz művészet mindig akkor maradt nagy és szelleméhez hű, amidőn nem alacsonyodott le az objektív és realiztikus ábrázoláshoz. (BH. máj. 21.)

*

És ugyanakkor egy magyar akadémiai festő-tanár a bíróság előtt kijelenti, hogy a nemzeti művészet egyenlő a naturalizmussal.

*

Cholnoky Jenő, a kítőnő geografas a bíróság előtt destruktívnek bélyegezte a magyar irodalom sok nemzeti és emberi értékét. Ha így haladunk, legközelebb költők fogják a földrajzi intézetben magyarázni, hogy a csillagok lejárnak a földre a rózsájukhoz, hogy a hold az északi jegestengerben szokott fűródni; és hogy Ausztria szomszédságában van egy Okatootója nevű, eddig nem ismert ország . . .

*

A Magyarország közvetítő állásfoglalása a Képzőművészeti Társaság és a modern festők pörében: „Azt sem tagadhatjuk, hogy a Társulatban nem egy középszerű, szürke, iskolás festő akad és ott is, mint mindenütt, a konzervatív jelszavak sokszor a kis tehetséget, az óvatosságot, a fantáziahíányt takarják“. (Máj. 14.) Így van ez sajnos az irodalomban és a kritikában is: a szürkék és a szürkék hegedősei uralkodnak és birtokolják a „nemzeti“ jelzőt.

*

Pogány Kázmér cikkéből: „A Széphalom néhai Tóth Károly, Juhász Gyula és más szegedi írók segítségével indult meg. A folyóirai egyik programpontja volt a szellemi élet decentralizációja és az egyetemi gondolat propagálása, az Alföldkutatás és a modern irányban való haladás. Konzervatív részről sok támadásban volt része a Széphalomnak, de talán épen ez mutatja létjogosultságát. Olyan tehetséges írókat is megszólaltatott, vagy védelembe vett a Széphalom, akik pesti folyóiratokban modernségük, vagy világnézetiük miatt nem tudtak érvényesülni . . . Egyik vallásos-spiritualis irányú költőnk egyik modern és szabadságot hirdető folyóiratunktól ment a Széphalomhoz, mert Pesten azt a tanácsot kapta, hogy hagyja abba eddigi irányát . . . Humoros az is, hogy a Széphalomnak a hazaárulás és kommunizmus ellen kellett védenie például egy olyan költőnköt, mint Mécs László“. (Nemzeti Ujság, ápr. 24.)

*

A Központi Statisztikai Hivatal jelentése szerint Főiskolai hallgatóinknak az egész lakossághoz viszonyított száma más államokhoz mérten nem mondható túlmagasnak. Nálunk ezer lélekre 1.5 egyetemi vagy műegyetemi hallgató esik és ezzel az átlaggal 18 európai állam között a tizedik helyen állunk. Legnagyobb az átlag Ausztriában (2.9), de a nevezett arányt tekintve Svájc, Csehszlovákia, Franciaország, Németország, Finnország, sőt Románia, Litvánia és Dánia is előttünk áll.

*

„A Cantate Domino éneknek eléneklése után, a kispapok Sik Sándornak A Krisztus királyhoz című költeményét adták elő szavaló kórus formájában. Az

előadás művészete ezen a téren a maximumot jelenti és döbbenetes drámaiassággal hatottak a nagyszerű költemény egyes részei, újból bebizonyítva azt, hogy a szavaló kórus ma eszmék, gondolatok előadása és a tömegekre való hatás szempontjából a leghatásosabb előadási forma". (Szegedi Uj Nemzedék, ápr. 12.)

*

Ady verseiből kihagyott egyes darabokat az Athenaeum, — írja a Literatura (ápr.).

*

Magyar László írja Irodalmi decentralizáció címmel a Városkultura június 10.-iki számában: „Gróf Klebelsberg Kunó fanatikus hittel és lelkesedéssel áll az alföldi mozgalom élén... Az ő politikai munkálkodása jövététel a magyar Alföld évszázados mellőzéséért... Fölvetjük ismét — az erdélyi szépívesekéhez hasonló módon — a magyar alföldi irodalom megszervezésének gondolatát...“

*

A Magyarság vezércikkéből: „Amidőn a harmadik Herriot-kormány névsorát végigfutottuk, önkénytelenül egy nagy sárga épületre gondoltunk a diáknegyedben, a Sorbonne és a Pantheon háta megett, az Ulm-utcában. Itt székel az Ecole Normale Supérieure, ez a mintaszzerű tanár- és tudósképző főiskola, amelynek a mi Eötvös-kollégiumunk szerényebb, de származására büszke testvére. A külföldi közvélemény alig van tisztában azzal, hogy ennek a szürke háznak a rue d'Ulm-ban milyen nagy befolyása volt a III-ik köztársaság történetére. A bonaparteista császárság bukása után a magára eszmélő és egyre jobban megérősödő demokráciának új vezetőkre volt szüksége, akiket nem kölcsönözhetett ki sem az arisztokráciától, sem III. Napoleon hivatalnokosztályától. A délfranciaországi ügyvédek, akik a köztársaság első államférfiai voltak, érezték hiányát annak a szellemi vezető osztálynak, amely a politikai és társadalmi radikalizmus ideológiájában felnőve azt tovább építi és biztosítja. Ennek a nemzedéknek a kitenyésztése lett az Ulm-utcai öreg ház feladata.“ (Jún. 9.)

*

„Vajjon szabad-e odáig engedni a dolgokat, hogy az ifjúság az optimizmus rózsaszíne helyett — amely mindig olyan szép és egészséges kiváltsága volt az élet tavaszában járóknak — a kétségbeesés, a lázongás, a mindenre elszántság forradalmi vörös színében lássa a világot? Kérünk mindenkit, akit illet, a maga és a nemzet legvitálisabb érdekében, hogy komolyan, határozottan intézkedjék végre a magyar ifjúság nyomorgó tömegeinek elhelyezéséről, megsegítéséről. Mozgalom, megbeszélés, ankét, ígéret: mindebből elég volt. Most már csak tenni kell és tenni szabad“. (Uj Nemzedék, jún. 22.)

*

„Hogy szerette Aranyt! De ez a lelkes szeretet nem vezette igazságtalanságokra. Sohse jutott volna eszébe, hogy eszményképét kötelező mintának állítsa, vagy eltortlaszolja vele a fejlődés útját. Életének utolsó kollégiuma, melyet Adyról tartott, megmutatta szellemének nagy átfogó erejét. Adyban ép úgy meg tudta látni a magyar fajiség reprezentáns költői megnyilatkozását, mint Arany Jánosban. Szegény jó Riedl Frigyes! Milyen kár, hogy itthagyt bennünket. Tíz éve már. Elment, hangtalan keserűséggel távozott, mint aki észreveszi, hogy nincs többé szükség rád. A régi világ, melynek szellemét olyan jól ismerte, eltűnt, mint egy Atlantisz elsüllyedt az idők árjában“. (Dóczy Jenő cikkéből, Magyarság, ápr. 24.)

*

„A Bethlen-kormány egyéb reszortjainak legtöbbször improduktív költelezésével szemben Klebelsberg Kunó millióiért itt maradtak a nemzetnek az egyetemek, itt maradt az 5000 népiskola és itt maradtak a gazdasági iskolák. Meg kell mondani, hogy Klebelsberg Kunó alkotó miniszter volt. Sok pénzt költött. De nagy értékeket is produkált. S a magyar kulturtörténelem a decentralizációs kulturpolitika zászlóbontásáért is egészen biztosan külön fejezetben fogja méltatni. Szegednek a mostoha sorsban való tartás sovány évtizedei után új építője Klebelsberg. Olyan rajongó színezetű, koncepciózus szegedi programot, mint amelyet ő mondott el azon a közgyűlésen, amely diszpolgárrá avatta, még senkitől se hallottunk“. (Délmagyarország, júl. 19.)

*

„Mi, akik irodalomban az Arany, kritikában a Gyulai, politikai erkölcsben a Tisza István hívei vagyunk, s ezeknek a hősöknek kultuszát hirdetjük és üzzük, már csak jól felfogott nemzeti érdekből is — természetes együttérzéssel kísérjük a Kovách Géza bátor és tisztos hadakozását az ellen a némely színvak által ‚vallásos‘-nak nevezett költő — Ady — ellen, ki bántó cinizmussal ‚Krisztushidrárt‘ és ‚ellógott Úristent‘ emlegetett, s elvakult dühében a ‚vad geszti bolond‘-ról énekelt, s kit ő méltán nevez fajának multját legyalázó, jelenét züllesztő, jövőjét tagadó hullamagyar‘-nak“. (Szász Károly cikkéből, BH. júl. 27.)